

B L KL R C M YY T V K TABXANALAR

E.Y. HM DOV

*pedaqogika üzr f ls f doktoru, dosent**Bakı Dövl t Universiteti**knyazaslan@mail.ru*

M qal d bilikl r c miyy tinin mahiyy ti açıqlanır. Bu c miyy td kitabxanaların klassik modelinin saxlanulmasına üstünlük verilir. Qeyd edilir ki, n n vi mütlali b ri problem olaraq bütün c miyy tl r üçün xarakterikdir.

Açar sözl r: bilikl r, c miyy t, t hsil, kitabxana, m kt b.

Son zamanlar qloballa ma, informasiyanın sür tli yayılması informasiya kommukasiya sisteml rinin inki afı, kitabxana-informasiya sisteml rind yeni texnoloji probleml rin v texnologiyaların yüks l n x tl inki afı v s. kımı mühüm h miyy t k sb ed n prosesl rin dinamikası insan üurunun qavrama tezliyind n daha sür tl ba verir. İlk növb d onu qeyd etm liyik ki, bu prosesl r öz dinamik inki afı v yüks k sür ti n tic sind qar ıya çıx a bil c k f sadları aradan qaldırmaq üçün qlobal ölçüd " nformasiya c miyy tind n yeni "Bilikl r c miyy ti" n keçid prosesi düzgün kild qurulmalıdır. übh - siz ki, bu qlobal m s l dir. Do rudur, bilikl r c miyy tinin vahid universal modeli yoxdur. Çünkü universal model "Bilikl r c miyy ti" anlayı ı m hdud ç rçiv li bir anlayı a çevril , daha aydın des k bu universal model konkret ölk nin, regionun dil m d niyy tind ki f rdiliyi, milliliyi özünd ks etdir bilm z. Buna baxmayaraq tarix n oldu u kimi ümumdünya t crüb sin isnad ed r k c miyy tin Az rbaycan modelinin qurulması qar ıda duran n z ruri rtdir. Dünya t crüb sind artıq bel bir fikir formala mı dır ki, "Bilikl r c miyy ti" nin milli modelini qurmaq ist y n r bir ölk nin v xalqın ba lıca kriteriyası canlı insan v bu insanın m nsub oldu u m d niyy tin tipi v n - n l ridir. Daha do rusu, bu m d niyy t tipin aid insanların yüks k intellekti, onun t f kkürü, bilik v bacarıqlarıdır. Çünkü m d niyy t öt n yüzilliyin sas göst ricisidir v h r bir xalq tarixd m hz bu m d niyy ti il yadda qalır.

Qeyd etdik ki, yeni "Bilikl r c miyy ti" n keçid qlobal bir prosesdir. Bu haqda YUNESKO-nun s n dl rind maraqlı fikirl r var. Bilikl r c miyy tinin milli modelini yaradark n ilk z ruri meyara diqq t yetirm k lazımdır:

1. D y rl r iqtisadiyyatna keçid.
2. M d njyy tin sistemli idar olunmasının z ruriliyi.

M hz bu baxımdan yeni c miyy t quruculu u, bazar iqtisadiyyatı rai- tind kitabxana i inin, kitabxana ünashlıq elminin elmi-n z ri v metodoloji

saslarının yenid n i l nm si v kitabxanaların g l c yinin mü yy nl dirilm si z rur ti meydana çıxır. Yeni iqtisadi v siyasi sistemin formala dı ı bir raitd ba lıca söhb t kitabxana i i sah sind mövcud olan prinsipl rin yenil dirilm sind n v qism n d yi dirilm sind n deyil, onların köklü sur t d yenid n formala masından gedir. Bu is öz növb sind kitabxana i inin bütün sah l rind köklü islahatların aparılmasını, kitabxana quruculu unu informasiyala dırılmı c miyy tin t l bl ri s viyy sin yüks ltm yi, yeni informasiya texnologiyası il t min etm yi t l b edir.

Bel bir strateji h miyy t k sb ed n islahat m rh l si t hsil kitabxanalarının da t kkülün v inki afına, habel müasir durumuna baxı ların v i metodlarının yaradılmasını t l b edir. Az rbaycanda t hsil kitabxanalarının yaranması, formala ması v inki afı çox mür kk b v ç tin tarixi yol keçmi v böyük u urlar qazanmı dır. M hz buna gör dir ki, respublikamızda t hsil kitabxanalarının tarixi, onların g nc n slin t hsil v t rbiy sind ki f aliyy ti, ciddi t dqıqat obyektı kimi diqq t m rk zind olmu dur Az rbaycan kitabxana ünaslıq elminin banisi, m kdar elm xadimi, BMT yanında Beyn l xalq nformasiyala dırma Akademiyasının akademiki, tarix elml ri doktoru, professor Abuz r X l fovun kitabxana ünaslı m n z ri v t crübi probleml rinin öyr nilm si sah sind ki s m r li elmi-t dqıqat f aliyy ti t hsil kitabxanalarının da tarixinin ara dırılması h mçnin müasir dövrd k f aliyy ti v g l c k perspektivl ri üçün geni imkanlar açmı dır. T hsil kitabxanaları u aqların mütalı sin , t dris-t rbiy prosesin , sinifd nk nar f aliyy tin t kilin xidm t ed n m d ni-maarif mü ssis l ridir. M lumdur ki, respublikamız müst - qillik qazandıqndan sonra ölk mizd t hsil islahatları aparılır, t hsil milli z - min sasında yenid n qurulur: T hsil islahatlarının apanılması t hsil mü ssis - l rinin o cüml d n bilavasit t hsilin keyfiyy tinin yüks ldilm sin xidm t ed n m kt b kitabxanalarının i l rinin yenid n qurulmasını t l b edir. T hsil kitabxanaları m kt bin t dris d biyyatı m rk zi, m kt bin sinifd nk nar t - lim v t rbiy m rk zi oldu undan onların t hsil islahatlarında yaxından i tirak etm sini t min etm k üçün kitabxanaların i min d yenid n qurulması z - rur ti böyük aktuallıq k sb edir. M hz buna gör dir ki, beyn l xalq t kilatlar m kt b kitabxanalarının i inin yenid n qurulmasına böyük diqq t yetirilm sini ön plana ç kirl r. T hsil kitabxanasının ümumi v xüsusi statusunun mü yy n edilm si, d yi n informasiya m kanında onun yerinin v perspektivinin rnü yy n edilm si beyn l xalq kitabxana t kilatlarının da diqq tini c lb edir. Artıq neç ildir ki, kitabxana elm al mind «YUNESKO-nun kitabxanalar haqqında manifesti» f aliyy t göst rir. Bu s n d dünyanın 20 "dilin t rcüm edilmi dir. IFLA-nın 2000-ci ild srailin Qüds h rind keçirilmi konqresind bu s n din yeni variantını («M kt b kitabxanaları haqqında manifest») q bul etmi dir. Manifest t hsil kitabxanalarının statusunu mü yy nl diril-

m kl onların f aliyy t sah si, v zif l ri, hüquqi v ziyi ti haqqında m s l l - r aydınlıq g tirmi dir.

Manifestd göst rilir: Müasir c miyy td bilik müst sna rola malikdir. Bel bir raitd t hsil prosesinin u urla h yata keçirilm si üçün lazım olan informasiyanı t qdim ed n t hsil kitabxanaları agirdl rd t x yyülü, h mçin özünü t hsil olan t l batı inki af etdirir, informasiya m kanından ba çı xarma a alı dırır, v t nda m suliyi ti t rbiy edir. T hsil kirabxanaları agirdl r öyr dici kompüter proqramları, kitablar, dig r informasiya resursları t qdim etm kl onlarda t nqidi dü ünc ni inki aif etdirir v onlara informasiyanın bütün növl rind n istifad etm k v rdi l ri a ılayır. YUNESKO-nun “ ctimai kitabxanalar haqqında manifestin” in prinsipl rin uy un olaraq m k t b kitabxanası daha geni kitabxana-informasiya sisteminin t rkib hiss sidir.

M lumdur ki, kitabxanaçılarla v mü lliml rl m kda lıq agirdl r öz savad s viyy sinin, mütal v rdi l rinin, yadda ının inki afına v h m d informasiya kommunikasiya texnologiyalarından istifad etm k bacarı ının yaranmasına köin k edir.

T hsil kitabxanalarından s m r li istifad b rab r kild hamıya h m agirdl r , h m d m kt b i çil rin müy ss r olmalıdır. Bu zaman h m agirdl r , h m d m kt bin i çil rin ya , cins, irq, dini qid , milliy t, sosial status lam tl rin gör ayrı seçkilik qoyulmamalıdır. sas xidm t növl rind n v materiallardan istifad ed bilm y n, istifad etm k iqtidarında olmayanlara xüsusi xidm t göst rm lidir. Kitabxananın xidm t növl ri v fondlarının yaradılması BMT-nin “Ümumdünya insan haqları v azadlıqları b yanna m si” nin prinsipl rin saslanmalı v ideoloji, siyasi v dini senzuranın h r hansı bir formasının t sirin v ya kommersiya t ziyiqin m ruz qalmamalıdır.

Daha sonra manifestd göst rilir:

T hsil kitabxanası t hsilin inki afına, informasiyanın t bli edilm sin , iqtisadi, sosial v m d ni inki afa yön lmi h r hansı uzunmüdd tli f aliyy - tin n vacib sah sidir. O, yerli, regional v dövl t inzibati r hb rliyin tabeliyind dir v onun f aliyy t göst rm si xüsusi qanunvericilik aktları v siyasi proqramlar t r find n d st kl nir. T hsil kitabxanası sabit qaydada v kifay t miqdarda maliyy l dirilm lidir ki, bu v sait yüks k pe s viyy li tat saxlamaq, lazımı materiallar, texnika v avadanlıq almaq mümkün olsun. T hsil kitabxanaları pulsuz olmalıdır. g r t hsil kitabxanaları dig r tip kitabxanaları il m s l n ictimai kitabxana il eyni bir avadanlıq v resurslardan artıq istifa d edirs , t hsil kitabxanasının xüsusi v zif l ri tanınmalı v göst rilm lidir. Manifestd kitabxanaların v zif l ri bel mü yy nl dirilmidir.

• T hsil konsepsiyasında v m kt b proqramında n z rd tutulan t hsil v zif l rini d st kl m k v onu t min etm k;

- Usaqlarda mütali v t lim olan maraq v bundan sevinc duymaq qabiliyyəti inkişaf etdirmək;
- Həmmə biliklərinin ləndə edilməsi, həmmə təfəkkürün inkişafı, həmmə dərəcəyə gətirilməsi üçün informasiyanın yaradılması və istifadəsi imkanlarının təşkil edilməsi;
- Ağır və ya ağır olmayan növündən, formatından, maddi dəyərindən asılı olmayaraq informasiyanın tənzimlənməsi və istifadəsi vərdişlərini ləndə etməklərinə, ləndə edilmiş məlumatları praktikada istifadə etməklərinə maraq yaradılması və bu zaman cəmiyyət daxilində kommunikasiya üsullarına ciddi diqqət yetirilməsinə kömək etməklə;
- Ağır və ya ağır olmayan müxtəlif ideyalarla, rəylərlə və təcrübələlə tanış olmasına imkan verən yerli, regional, milli və beynəlxalq resurslarla təmin etməklə və həmmə digər imkanlar yaratmaq;
- Mədəniyyət və sosial özünü dərk etməyə yönəlmiş ağır və ya ağır olmayan emosional inkişaf xidmət edən tədbirləri təşkil etməklə;
- Müəllim və ağır və ya ağır olmayan, məktəb müdiriyyəti və valideynlərlə məktəbin vəzifələri haqqında yönəlməli iş aparmaq;
- İnformasiya ilə azad müəssisələrin və zehni azadlığın demokratik prinsiplərinə əsaslanan fəal və tənzimlənməyə yönəlmiş mövqeyinin təşviqi edilməsinin vacibliyi olması ideyasının təşviqi;
- Mütaliənin məktəb kitabxanasında həmmə məktəbdən kənar olan resurslarını təmin etməklə;

Bu vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün təhsil kitabxanası öz siyasətini işləyib hazırlayır. Xidmət istiqamətini inkişaf etdirir, resurslarını kompleksləşdirir, lazımi informasiya mənbələrinin fiziki və zehni müəssisələri təmin edir və bu zaman məsləhət verir və həmmə vəzifələrin həlli üçün peşəkar siyasi dəstəyi təmin etməkləni güdür.

Manifestdə təhsil kitabxanalarının kadrlarla təminatı və onların vəzifələri haqqında məlumat verilmişdir. Manifestdə göstərilir ki, təhsil kitabxanasının müdiri planlaşdırma və fəaliyyətin tənzimlənməsi üçün məsul olan, mövcud olan imkanları nəzərə almaqla kitabxananın tənzimlənmə formalaşdırma məktəb kollektivinin üzvüdür. Təhsil kitabxanalarının fəaliyyəti konkret təhsil müəssisələrində mövcud olan maliyyə imkanına, təhsil proqramları xüsusiyyətlərinə, tədris metodikalarına uyğun rəhbərlik qurulur və dövlətin hüquq və maliyyə sisteminə müvafiq olaraq həyata keçirilir. Təhsil kitabxanaları işləməsinin müxtəlifliyinə baxmayaraq hər bir kitabxanaçı kitabxana xidmətini səmərəli şəkildə həyata keçirmək üçün zəruri olan biliklərə malik olmalıdır ki, bunlara da informasiya resursları, kitabxana işi, informasiya siyasəti və informasiya təhsilin metodikası sahəsində dolğun biliklər tələb edilir. İnformasiya bazasının və informasiya mənbələrinin fasilsiz inkişafı rəhbərlik təhsil kitabxanalarının üzvlərinə, ağır və ya ağır olmayan müəllimlərə, informasiya vasitələrinin işlənməsi və rəhbərlik

l rinin öyr dilm si funksiyası qoyulur ki, bu da kitabxanaçıdan öz pe s viy-
y sinin daim artırılması t l b edir.

Dövl t orqanları, t hsil cavabdeh nazirlikl r vasit sil bu manifestin
prinsipl rinin h yata keçirilm sin yön ldilmi , strategiyani, siyas ti v plan-
la dırmanı t kil edir, h m d mü lliml rin v kitabxanaçıların pe t hsili
sistemi vasit sil h min manifest d ks olunmu ideyaların t bli ini h yata
keçirir. T hsil sistemin h m baza t hsili, h m d ixtisasla dırma sistemi da-
xildir. Beyn lخالq s viyy d t hsil kitabxanalarının f aliyy tini t nziml y n
hüquqi s n dl rin q bul edilm si v ratifikasiyası Az rbaycan t hsil kitabxa-
nalarının inki af perspektivl rin s m r li t sir göst r bil r

Bildiyimiz kimi, informasiya axını v onun köhn lm si sür tli ba ve-
r n bir prosesdir. st r informasiya, ist rs d kommunikasiyaların n z r çar-
pacaq d r c d artması "informasiya x taları"nın da artmasına s b b olur.
nformasiya istifad çisi sür tli informasiya axınını izl m kd v lazımı. m -
lumatı ld etm kd ç tinlikl rl üzl ir. D y rl r iqlisadiyyatına keçid me-
yarı da m hz bu neqativ halların aradan götürülm sin yön ldilmi dir. Y ni,
n d y rli, n lazımlı, konkret informasiyanın saxlanması. Burada m zmun
anlayı ı ortaya çıxır. D y rl r unikal m zmun k sb etm lidir. nformasiya
h miyy tli, mahiyy tli, konkret v d y rli m zmunu malik olmalıdır. Bel
informasiya istifad çinin i ini asanla dırır, onun t l batına uy un olur ki,
n tic etibaril sor u öd nilir. Hansı ki, bu kitabxana-iformasiya sisteminin
sas v zif sidir.

M d niyy tin sistemli idar olunmasının z ruriliyi meyarına g ldikd
is onu dey bil rik ki, milli m d niyy t özlüyünd unikal d y rl rin m cmu-
sudur. Buradan görünür ki, h r iki meyar bir-biri il görünm z, inc tell rl
ba lıdır. M d niyy t h r bir xalqın tarixd sonsuz ya amasının n etibarlı
qarantıdır. M d niyy t h r bir mill tin milli irsini, milli mentalitetini, ad t v
n n l rini, xlaqi keyfiyy tli rini özünd t c ssüm etdir n, onun r bir sah -
sini ayrılıqda i qlandıran universal bir anlayı dır. Kitabxanalar is tarix n
milli m d niyy tin sas qoruyucusu rolunu oynamı lar. Göründüyü kimi, yeni
yaranan "Bilikl r c miyy ti" v c miyy timizin ayrılmaz t rkib hiss si olan
kitabxanalar bilavasit v ya dolayı yolla v hd t t kil edirl r. "Bilikl r c -
miyy ti" adlanan müasir qllobal bir mühitin informasiyala masına kitabxanalar
saslı sur td t sir edir. Biliyin kitablarda, kitablarn is kitabxanalarda topl-
nıb mühafız olunması kitabxanalar "Bilikl r c miyy ti"nin sas atributuna
çevirir. Qloballa an dünyada milli m d niyy t çox mühüm h miyy t k sb
edir. O cüml d n Az rbaycan xalqının m d niyy ti, onun z ngin n n l ri,
Q rb v r q arasında tutdu u mövqe, dünyada ba ver n bütün yenilikl ri
sistemli qaydada m nims m k qabiliyy ti bir daha sübut edir ki, Az rbaycan
m d niyy ti m hz g l c y istiqam tli ndirilmi dir

Informasiyala mı c miyy t el sür t l inki af etmi dir ki, müasir dövrd dem k olar ki, öz inki afının kulminasiya nöqt sin çatmaqdadır. Bu da inki af ed n böyük bir kütl ni öz ardınca apara bil n, qlobal miqyası hat etm y qadir olan, insanlann m n vi potensialının inki afına z min yaradan, yüks k keyfiyy t göst ricil rin malik yeni bir c miyy tin yaranmasına yol açır. Sadaladı ımız bütün bu keyfiyy t l ri özünd ehtiva ed n bel bir c miyy t yeni yaranmaqda olan "Biliki r c miyy ti"dir. T bii ki, bu c miyy t bir d n-bir yarana bilm z. v v lc "informasiya c miyy ti"nd n "Bilikli r c - miyy ti"n keçid dövrü keçm li, daha sonra r iki c miyy t mü yy n müd d t paralel olaraq inki af etm lidir. Hazırda r iki anlayı a çox tez-tez rast g linir. Bu sah üzr müt x ssisl r haqlı olaraq qeyd edirl r ki, ist r informa siya c miyy ti ist rs d bilikli r c miyy tin aid aktual m s l l rin heç biri öz mahiyy ti etibaril texniki m s l l r deyildir. Aralarında ox ar c h t l rin olmasına baxmayaraq h r iki anlayı ı bir-birind n f rql ndir n mühüm amill r mövcuddur. " nformasiya c miyy ti" anlayı ı kompüter texnologiyalarının nailiyy t l rin , qlobal inormasiya v kommunikasiya b l l rinin inki afına saslanır. "Bilikli r c miyy ti" anlayı ı is daha geni sosial, etnik v siyasi parametrl r siray t edir. F rz ed k ki, mü yy n qiym tli s n d r q msal formaya salınmı , lakin h min s n din orijinalı itirilmidir. Bu halda h min s n - din sür tinin h qiqiliyin pes t minat verm k olar. Dem li, m d ni yadda m n t sadüfi kild v ya q r zli qaydada redakt edilm sin vol verilm m lidir. "Kompüter savadının" ks t r fi d mövcuddur. Elementar t ff kür, oxuma v yazma v rdi l ri itiril bil r.

C miyy tin bütün sferalarında ba ver n d yi iklikl r kitabxana üçün konseptual h miyy t da ıyır. C miyy t kitabxananın sosial institut kimi mövcudlu una v f aliyy t sferalarına t sir edir, kitabxananın c miyy t l laq l ndirilm sind sosial missiya meydana çıxır, t crübi kitabxana ünash l n t l b v funksiyaları il uzla an idar etm nin f aliyy tinin yeni forması yaranır. İlk növb d kitabxananın texnoloji rejimd resursların t yin edilm - sind kitabxanaya r qab t aparmaq imkanı ver n inki afın daha effektiv istiqam t l ri t zahür edir.

Kitabxanaların f aliyy tinin optimalla dırılmasının universal modelini yaratmaq qeyri mümkündür. Bel ki, r bir kitabxana sistemi unikal raitd inki af edir, ona gör d integrativ modelin c miyy tin sosial m d ni h yatında optimalla dırılmasının alqoritml rinin yaradılmasma ehtiyac duyulur. C - miyy td insan f aliyy ti d daxil olmaqla ist nil n sistemin funksiyala dırılması o zaman effektiv olur ki, n tic etibarı il struktur v onun elementl ri arasında rait v imkanlara, h m d qar ıya qoyulmu m qş dl rin d qiqiliyin gör mü yy n edilir.

Kitabxana v c miyy t integrasiyası sosioloji mexanizm daha çox saslanır v burada effektiv t zahürl r m l gilir. Bel ki, sosiologiya bir çox ölk l rd idar etm mexanizmin müv ff qiyy tl daxil edilir, çünki o, c miyy t haqqında elmi bilik verir. H l lik kitabxanalar sosioloji mühit z if nüfuz edir, sosial yana maya çox meyl göst rmir, onun metodlarına epizodik müraci t edilir. Kitabxana f aliyy ti çox vaxt oxucu sor usu üzr istiqam tl nmir. Bu problemi kitabxanaçının sosial h ssaslıq s viyy sin g tirm kl h ll etm k olur: bir rtl ki, c miyy td sosioloji metodlarla informasiya bazasının ümumi maraqlarını öyr nilsin, istifad çil r u runda mübariz aparsın.

Son ill rin t crüb sind n m lum olmu dur ki, c miyy td kitabxanaların mövqeyinin möhk ml ndirilm si üçün idar etm nin effektiv texnoloji sistemi hazırlanmı dır. Kitabxanalar c miyy t sübut edir ki, istifad çil r yüks k keyfiyy tli informasiya xidm tni t kil etm y qadirdir. Çünki bu c miyy tin özünü t kmill dirm sind n ir li g l n t l batdır. N z r alsaq ki, informasiyala dırılmı c miyy t yaranır v n tic d bilikl r c miyy ti adlanan müasir qllobal bir mühitin formala masına kitabxana sashı sür td t sir edir.

Bel likl , c miyy tin özünün formala masında kitabxananın t siri yox deyil. Kitabxana “ nformasiya c miyy ti”n v Bilikl r c miyy tin t sir etm kl differensial formada öz mövqeyini çatdırır.

- C miyy td kitabxananın missiyasının düzgün t yini;
- Bilik t l batçılarının prioritet qruplarının a karlanması;
- Pe kar f aliyy t üçün optimal raitin yaradılması;
- Bilik t l batçılarının t l bl rini öyr nm k, onların t l batının öd nilm si;

- Görül ni i qoyulan m qs dl müqayis edib n tic çıxartmaq;

Bu normalara m l olunması formal qaydada olmamalıdır. Kitabxana informasiya prosesl rinin h yata keçirilm si c miyy tin t l bind n yaranır v bu proses müt x ssisl r t r find n icra v idar olunur. Bel likl , kitabxanada pe karlıq f aliyy ti vacib faktor kimi n z r alınır v bu integrativ meyll r müsb t t sir edir. Kitabxana c miyy t laq l rinin optimalla dırılması müt - x ssisl rin fasil siz t kmill dirilm sind n, pe karlıqla c miyy t t l batına uy unla drılmasından da çox asılıdır. Bel ki, informasiyala dırılmı c miyy t anlayı ı kompüter texnologiyalarına v qllobal informasiya b k l rinin-inki afına saslanır. Bilikl r c miyy ti anlayı ı is daha geni sistemli ri v parametrl ri n z rd tutur. Buna gör d “Bilikl r c miyy ti” v kitabxana informasiya daha çox gücl nir c miyy t eyni zamanda kitabxananın hamisin çevrilir. Kitabxana is bütün f aliyy t parametrl ri il bilikl r c miyy tinin modernl dirilm sin xidm t edir. Bunun üçün c miyy t itabxanalar qar ısında b zi normaların yerin yetirilm sini t l b edir. FLA-nın f aliyy td olan proqramlarında çox düzgün qeyd edilmi dir ki, texnoloji yenilikl r z ruri

olması vacibdir. Lakin "Bilikli r c miyy ti" t ke bu yenilikl rin t tbiq olunmasından ibar t deyildir. Kitabxana v bilikli r c miyy tinin integrasiyası m hz sosial mexanizm saslanır ki, burada effektiv t zhürl r meydana g lir. Bel ki, sosiologiya bir çox ölk l rd idar etm mexanizmin müv ff qiyy-yl daxil edilir. Çünkü o, c miyy t haqqında elmi bilikli r verir. Bu c miyy t insanların h yatına daha d rind n nüfuz etm y qadirdir. C miyy t h yatında ba ver n hadis l r t sir ed bilir. C miyy tin sosial h yatı il daha sıx laq y girir. Son zamanlar sür tl artan b k l rin t nziml nm sin z ruri ehtiyac var. Bilikli r c miyy ti bu artımın m hz sosial v m d ni nöqtəyinn z rd n t nziml nm si prosesini icra edir. Bunsuz "Bilikli r c miyy ti" öz f aliyy tini yet rinc lazımı s viyy d t kil ed bilm z.

nformasiyala mı c miyy td daha çox elektron kitabxanaların, elektron kitabların inkisafına üstünlük verildis , yeni yaranan "Bilikli r c miyy ti"nd artıq yen d n n vi kitabxanalara b di ehtiyacın olması bir daha öz t sdiqini tapdı. Sübut olundu ki, elektron kitabxanalar klassik kitabxanalara bir lav dir. Lakin heç bir halda onları sıxı dırnb aradan çıxara bilm zl r. Çünkü m d ni yadda m t sadüfi kild , yaxud q r zli formada redakt olmasına heç cür yol veril bilm z. Elektron s n dl r, r q msal kil salınmı materiallar çox cüzi diqq tsizlik n tic sind yararsız hala dü bil r. Bu milyonlarla s n din m hvi dem kdir. Bu hadis nin ba ver bil c yi t qdird yaranan probleml ri bir anlıq təsevvür ets k onda aydın basa dü m k olar ki, kitabxanalardan bir d f lik imtina ümumb ri bir s hv ola bil r. C miyy t is heç vaxt bel risk ged bilm z. Kitabxanalar h r iki c miyy t t sir ed r k differensial formada öz mövqeyini çatdırır.

"Bilikli r c miyy ti" klassik kitabxanalara, n n vi mütali v rdi l rin saslanır. Buna daha çox dünya sivilizasiyası tarixind mövcud olan " n n l r qayıdı dövrü" kimi xarakteriz etm k olar . Bu yeni tipli c miyy t insanlarda intellektual s viyy ni, m d niyy tin yüks k, m n vi xlaqı keyfiyy tl rin formala masına, pe kar müt x sis olmasına, dünya görü ünün geni l nm sin , mütali v nitq m d niyy tinin t kmill m sin , yeni mütali v rdi l rinin yaranmasına, n hay t, bir xsiyy t kimi formala masına istiqam t l ndirilib. Çünkü kompüter savadının, bilik v bacarıqların ks t r fl ri d mövcuddur. Elementar t f kkür, oxuma v yazma v rdi l rini itiril bil r. Elektron kitab v ka ız kitab bir-birind n tam f rqli intellektual m hsullardır. T bii ki, onları oxumaq üçün tam f rqli mütali v rdi l ri t l b olunur. Lakin informasiyanın t rkib hiss l rinin mütl ql dirilm si elementar savadı, ana dilind oxumaq v yazmaq, danı maq bacarı mı t hlük altına alır. Buna gör d üstünlük klassik kitabxanalara, n n vi kitab v mütaliy y verilir.

DİBBİYAT

1. X l fov A. Kitabxana ünashlı a giri : D rslık: (3 hiss d) h.3-B.-: Bakı Universiteti N riyyatı,2003.-314s.

2. X l fov A. XXI srin v v ll rind Az rbaycanda itabxana i inin sas inki af istiqam tl ri (mülahiz l r, t klifl r v proqnozlar).-B., 2006.- 106 s.

3. X l fov A. "Kitabxana i i" anlayı unın öyr lmis sin dair // Kitabxana ünashlı v bibliografiya: Elmi-n z ri v t crübi jurnal.-B.: BUN, 2000.- 2. s.3-8

4. hm dov E. Bilikl r c miyy ti kitabxana i inin modernl dirilm sin t sir ed n amil kimi: Elmi-n z ri t crübi jurnal -B., 2009.- 5(8).s.5-9

THE KNOWLEDGE SOCIETY AND LIBRARIES

E.Y.AKHMEDOV

SUMMARY

Keywords: *knowledge, society, education, library, school*

Given article describes the main issue of Knowledge Society on this society great impotence has classical model of libraries. Noted? That traditional reading is typical for all society as the problem of mankind.

. .

:

.

-

-

-